

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki

SSN Renata Żywicka (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania M. Ś.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrze
o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz składki na
ubezpieczenie zdrowotne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 czerwca 2024 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 6 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 1628/22,

I. oddala skargę kasacyjną;

**II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału
w Zabrze na rzecz M. Ś. kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset
złotych) wraz z odsetkami z art. 98 § 1¹ kpc tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 października 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu ustalił ubezpieczonemu M. Ś., jako osobie prowadzącej pozarolniczą działalność, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz składki na to ubezpieczenie za okres od stycznia 2015 r. do sierpnia 2017 r.

Ubezpieczony domagał się zmiany zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że nie ma obowiązku uiszczenia składek na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w formie M. Sp. z o.o. w B. i P. Sp. z o.o. w B. oraz zasądzenia od organu rentowego na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od ubezpieczonego na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy dodał, że wartość przedmiotu sporu wynosi 18 696 zł.

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2022 r., X U 2076/20, Sąd Okręgowy w Katowicach w pkt 1 oddalił odwołanie; w pkt 2 zasądził od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kwotę 3 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony prowadzi Z. jako osoba fizyczna oraz posiada od 8 kwietnia 2011 r. 100% udziałów w C. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.. Od 28 stycznia 2015 r. ubezpieczony posiada 99% udziałów w M. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.. Od 18 lutego 2015 r. ubezpieczony posiada 99% udziałów w P. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.. W okresie objętym sporem spółki P. i M. uzyskały przychód. Sąd ustalił, że ubezpieczony deklarował składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w formie zakładu kominiarskiego oraz jako wspólnik jednoosobowej spółki C. Sp. z o.o. w B..

Zdaniem Sądu Okręgowego sporne między stronami było, czy ubezpieczonego należy uznać za jednoosobowego wspólnika spółek P. i M., a w konsekwencji czy był on zobowiązany do deklarowania i opłacania w okresie spornym składek na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu posiadania takiego statusu.

Sąd pierwszej instancji przypomniał, że zgodnie z art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków

publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1285 ze zm., dalej: ustawa o ubezpieczeniu zdrowotnym) - w przypadku gdy ubezpieczony uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, o którym mowa w art. 66 ust. 1, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest z każdego z tych tytułów odrębnie. Oznacza to, że brak jakiegokolwiek przychodu z prowadzonej danej pozarolniczej działalności powoduje brak obowiązku uiszczania składek na ubezpieczenie zdrowotne z danego tytułu (wyroki Sądów Apelacyjnych: w K. z 12 września 2019 r., w sprawie III AUa 1794/2018; we W. z 28 lutego 2019 r., w sprawie III AUa 1501/2018; w K. z 21 listopada 2018r., w sprawie III AUa 954/16; w G. z 27 grudnia 2017 r., w sprawie III AUa 469/217; w B. z 13 lutego 2020 r., w sprawie III AUa 463/19).

Sąd Okręgowy uznał, że decyzja organu rentowego jest prawidłowa, bowiem w okresie objętym sporem P. Sp. z o.o. oraz M. Sp. z o.o. uzyskiwały przychody z prowadzonej działalności. Zatem w przypadku zbiegu tytułów do ubezpieczenia zdrowotnego w związku z prowadzoną pozarolniczą działalnością w formie zakładu kominiarskiego oraz w formie wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o nazwie C., istnieją podstawy do obciążenia ubezpieczonego składkami na ubezpieczenie zdrowotne od każdego z wymienionych tytułów odrębnie za sporny okres. Sąd podniósł, że ubezpieczony w spornym okresie był wspólnikiem jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością P. i M. mimo, że posiadał 99% udziałów w tych spółkach. Sąd pierwszej instancji przytoczył wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2011 r., w sprawie I UK 8/11, zgodnie z którym sytuacja, w której znaczna większość udziałów skupiona jest w rękach tylko jednego wspólnika, podczas gdy drugi wspólnik posiada jedynie jeden udział, prowadzi do wniosku, iż udziałowiec posiadający tylko jeden udział jest udziałowcem iluzorycznym, nie mającym faktycznego wpływu na działalność spółki. W konsekwencji, pomimo faktu, iż w spółce figuruje drugi wspólnik, zgodnie z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, taką spółkę należy traktować jak spółkę jednoosobową. Podobnie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Katowicach w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 listopada 2018 r., w sprawie III AUa 916/18, w którym stwierdził, iż na użytek prawa ubezpieczeń społecznych wspólnika większościowego

(posiadającego 92% udziałów) należy traktować jako jedyne go wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2022 r., II AUa 1628/22, Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, po rozpoznaniu apelacji ubezpieczonego w pkt 1. zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 i poprzedzając go decyzję w ten sposób, że: a) do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne M. Ś. za okres od stycznia 2015 r. do sierpnia 2017 r. nie zaliczył kwot deklarowanych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w formie: M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. oraz P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B., b) ustalił, iż M. Ś. nie jest zobowiązany do zapłacenia składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od stycznia 2015 r. do sierpnia 2017 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w formie M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. oraz P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.; w pkt 2. zmienił zaskarżony wyrok w pkt 2 w ten sposób, że zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; w pkt 3. zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie, aczkolwiek z innych przyczyn, niż wskazane w zarzutach apelacji.

Sąd odwoławczy podkreślił, że organ rentowy nie jest uprawniony do ustalenia podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu, bowiem takie uprawnienie w myśl art. 109 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu zdrowotnym przysługuje dyrektorowi oddziału wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia. Dopiero w razie stwierdzenia, że dana osoba podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu, np. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, możliwe jest wydanie w innym postępowaniu, prowadzonym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie do art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy systemowej decyzji wymierzającej należną składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Wobec takiego rozwiązania, należy odróżnić kwestię objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym i kwestię obowiązku płacenia składki na ubezpieczenie zdrowotne. Wbrew twierdzeniom ubezpieczonego, przedmiotem

procesu nie było podleganie ubezpieczeniu zdrowotnemu, lecz podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz wartość składek na to ubezpieczenie.

Sąd drugiej instancji wskazał, że w przypadku, gdy ubezpieczony nie osiąga przychodu z prowadzonej pozarolniczej działalności, to obowiązek zapłaty składki nie powstanie. Przychód nie stanowi kryterium, od którego ustawodawca uzależnił powstanie obowiązku podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu, lecz jest to kryterium realizacji obowiązku uiszczania składek z tego tytułu. Nie przesądzając faktu, czy ubezpieczony prowadzi pozarolniczą działalność w formie wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną działalnością, a to: M. Sp. z o.o. w B. i P. Sp. z o.o. w B., nie miał on obowiązku uiszczania składek na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności we wskazanej wyżej formie, bowiem z tych działalności nie uzyskał przychodu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy bez podstawy prawnej utożsamiał przychody M. Sp. z o.o. w B. i P. Sp. z o.o. w B. z przychodami ubezpieczonego. Spółka jest odrębnym podmiotem prawa i jej przychody są przychodami spółki, a nie ubezpieczonego. Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie spornym ubezpieczony nie uzyskał przychodów z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a to M. Sp. z o.o. w B. i P. Sp. z o.o. w B.. Ustalenia te mają oparcie w informacji nadesłanej przez organ podatkowy.

Skoro ubezpieczony nie uzyskał przychodu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w formie: M. Sp. z o.o. w B. i P. Sp. z o.o. w B., to nie było uzasadnione zwiększenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz zwiększenie wartości składek na to ubezpieczenie.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie: 1.art. 5 pkt 21, art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 82 ust. 1, 2, 4 i 5 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 pkt 4 i art. 4 ust. 1 pkt 9, art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie od 1 stycznia 2015 r. do 31 sierpnia 2017 r. poprzez:

- niewłaściwe zastosowanie w sprawie, jako podstawy rozstrzygnięcia art. 82 ust. 1 zamiast art. 82 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w wyniku pominięcia, że równocześnie prowadzenie przez ubezpieczonego pozarolniczej działalności gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych oraz działalności gospodarczej w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jako jednoosobowy wspólnik w trzech spółkach z o.o. stanowi jeden a nie więcej niż jeden tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, jakim jest bycie osobą prowadzącą pozarolniczą działalność w rozumieniu art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c. świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, co oznacza że w sprawie nie ma miejsca sytuacji opisana w art. 82 ust. 1 wskazanej ustawy tj. uzyskiwanie przychodów z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, lecz sytuacja opisana w art. 82 ust. 2 ww. ustawy tj. w ramach jednego z tytułów do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego wymienionych w art. 66 ust. 1 uzyskiwanie więcej niż jednego przychodu, i że to ten ostatni przepis powinien stanowić podstawę prawną rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji;

- błędną wykładnię wskazanych przepisów i przyjęcie, że uzyskiwanie przychodu, o którym mowa zarówno w art. 82 ust. 1, jak i art. 82 ust. 2, i art. 82 ust. 4 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, nie należy wiązać z przychodem jednoosobowej spółki z o.o., a z przechodem wspólnika, jako osoby fizycznej z uwagi na posiadany 100% udział w spółce, czyli przychodem z praw majątkowych jakim jest udział w sp. z o.o. w postaci wypłaconego zysku, dywidendy z pominięciem, że pominięciem, że:

- w sytuacji wprowadzenia na potrzeby ubezpieczeń w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c i art. 5 pkt 21 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej fikcji prawnej, że za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pomimo, że nie prowadzi on pozarolniczej działalności, gdyż działalność taką prowadzi jednoosobowa sp. z o.o. jako przedsiębiorca to konsekwentnie na potrzeby tych ubezpieczeń dla takiej osobny

za przychód z prowadzonej przez nią tak rozumianej pozarolniczej działalności należy przyjąć przychód osiągany przez spółkę a nie przechód wspólnika, jako osoby fizycznej z uwagi na posiadane 100% udział w spółce z o.o., czyli przychód z praw majątkowych jakim jest udział w sp. z o.o.

- w art. 82 ust. 4 i ust. 5 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie ustawodawca wyraźnie wskazał, że jeżeli ubezpieczony prowadzący działalność pozarolniczą uzyskuje przychody z więcej niż jednej spółki w ramach tego samego rodzaju działalności, o której mowa w ust. 5 pkt 1-5, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest odrębnie od każdej prowadzonej spółki wiążąc równocześnie w art. 82 ust. 5 wskazanej ustawy tę działalność nie z przychodem z praw majątkowych, jakim jest udział w spółce ale z prowadzaniem przez wspólnika działalności gospodarczej w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,

- w art. 4 pkt 9 w zw. z art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ustawodawca, definiując na potrzeby ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego przychód, nie uwzględnił za przychód przychodu z praw majątkowych jaki jest udział w spółce z o.o. (tj. zysk, dywidenda), lecz odniesiono się do przychodu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, co przy uwzględnieniu fikcji prawnej, gdzie za taką działalność gospodarczą zgodnie z art. 82 ust. 5 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych uważa się prowadzenie przez wspólnika działalność gospodarcza w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, tak jak to ma miejsce analogicznie w przypadku osób fizycznych prowadzący działalność gospodarczą na własny rachunek, nakazuje wiązać ten przychód z przychodem wypracowanym przez spółkę prowadzona przez jednoosobowego wspólnika.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej organ rentowy wskazał, że nie zgadza się z powiązaniem przychodu z działalności gospodarczej prowadzonej w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z przychodem z praw majątkowych jakim jest udział w sp. z o.o. w postaci wypłaconego zysku, dywidendy, a nie z przychodem generowanym przez jednoosobową spółkę z o.o.

Organ rentowy podkreślił, że skoro w sytuacji wprowadzenia na potrzeby ubezpieczeń w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c i art. 5 pkt 21 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej fikcji prawnej, że za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pomimo, że nie prowadzi on faktycznie pozarolniczej działalności, gdyż działalność taką prowadzi jednoosobowa sp. z o.o. jako przedsiębiorca - osoba prawna, to konsekwentnie na potrzeby tych ubezpieczeń dla takiej osoby za przychód z prowadzonej przez nią tak rozumianej pozarolniczej działalności należy przyjąć przychód osiągniany przez spółkę a nie przechód wspólnika z praw majątkowych jakim jest udział w sp. z o.o. (wyłacony zysk, dywidenda). Za powyższym poglądem przemawia także treść art. 82 ust. 4 i ust. 5 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie, gdzie ustawodawca wyraźnie wskazał, że jeżeli ubezpieczony prowadzący działalność pozarolniczą uzyskuje przychody z więcej niż jednej spółki w ramach tego samego rodzaju działalności, o której mowa w ust. 5 pkt 1-5, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest odrębnie od każdej prowadzonej spółki wiążąc równocześnie w art. 82 ust. 5 pkt 2 wskazanej ustawy tę działalność nie z przychodem z praw majątkowych, jakim jest udział w spółce ale z prowadzeniem przez wspólnika działalności gospodarczej w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Nie bez znaczenia dla dokonania wykładki pojęcia „przychodu” z art. 82 ust. 1, jak i art. 82 ust. 2, i art. 82 ust. 4 w ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych pozostaje także treść art. 4 pkt 9 w zw. z art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdzie ustawodawca definiując na potrzeby ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego przychód, nie uwzględnił w katalogu przychodów, przychodu z praw majątkowych jaki jest udział w spółce z o.o. (tj. zysk, dywidenda), lecz odniesiono się do przychodu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, Powyższe przy uwzględnieniu fikcji prawnej, gdzie za taką działalność gospodarczą zgodnie z art. 82 ust. 5 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych uważa się prowadzenie przez wspólnika działalność gospodarcza w formie jednoosobowej

spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, tak jak to ma miejsce analogicznie w przypadku osób fizycznych prowadzący działalność gospodarczą na własny rachunek, nakazuje wiązać ten przychód z przychodem wypracowanym przez spółkę prowadzoną przez jednoosobowego wspólnika.

Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wraz orzeczeniem przez Sąd drugiej instancji o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym o zasądzeniu od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie, co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji odwołującego od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach oraz zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa radcy prawnego w postępowaniu kasacyjnym oraz przed Sądem drugiej instancji według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczony wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie mogła spowodować uchylenia zaskarżonego wyroku, gdyż ten mimo częściowo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu.

Po pierwsze wskazać należy, że przedmiotem sprawy nie było podleganie ubezpieczeniom zdrowotnym lecz ustalenie przez pozwanego podstawy wymiaru składek za sporny okres. Podnieść również należy, że skutek prowadzenia pozarolniczej działalności w postaci podlegania obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego (podobnie, jak ubezpieczeniom społecznym objętym ustawą systemową) powstaje z mocy prawa i trwa przez cały czas spełniania warunków objętych dyspozycją tej normy prawnej. Moment zarówno powstania, jak i ustania obowiązku ubezpieczenia został bowiem określony w sposób ścisły w przepisach prawa i jest on niezależny od woli lub świadomości stron. W konsekwencji objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym, jeżeli następuje z ustawy, a nie na wniosek, nie

wymaga decyzji Narodowego Funduszu Zdrowia, a uzyskanie prawa do świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego jest uzależnione tylko od dokonania czynności zgłoszeniowych określonych w art. 74-76 ustawy o świadczeniach zdrowotnych.

Przypomnieć także należy, iż zgodnie z art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej dyrektor oddziału wojewódzkiego funduszu rozpatruje indywidualne sprawy z zakresu ubezpieczenia zdrowotnego, do których to spraw zalicza się sprawy dotyczące objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym i ustalenia prawa do świadczeń. Zakład Ubezpieczeń Społecznych natomiast w świetle art. 109 ust. 2 ustawy jako organ ubezpieczeń społecznych uprawniony jest do wymierzania i pobierania składek na ubezpieczenie zdrowotne. Kwestia podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu nie mogła być przedmiotem niniejszego postępowania, bo nie tego dotyczyła zaskarżona decyzja. Trzeba bowiem dostrzec, iż w orzecznictwie jednoznacznie przyjmuje się, iż organ rentowy wydając decyzję o podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne, nie rozstrzyga o ubezpieczeniu zdrowotnym nawet wtedy, gdy nie zapadła jeszcze decyzja uprawnionego w tym zakresie organu -- Dyrektora Oddziału (patrz: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2019 r., III UZ 43/18, LEX nr 2631791).

W orzecznictwie przyjmuje się, że konieczność wydania decyzji przez Narodowy Fundusz Zdrowia na podstawie art. 109 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej występuje w przypadku ubiegania się o dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne lub w sytuacjach wątpliwych, to jest wtedy, gdy decyzja może rozstrzygnąć istniejące wątpliwości co do podlegania przez daną osobę obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 lutego 2015 r., I UK 231/14, OSNP 2016 nr 10, poz. 131). W takiej sytuacji decyzja o podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne jest przedwczesna wtedy, gdy nie poprzedza jej decyzja dyrektora właściwego wojewódzkiego oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia. Nie ma to jednak znaczenia dla przedmiotu rozstrzygnięcia, który stanowi wyłącznie podstawa wymiaru składek.

Wskazać przy tym należy, że zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt lit c. cyt. wyżej ustawy obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniem społecznymi lub ubezpieczeniem społecznym rolników, które są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność. Natomiast

zgodnie z art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 2004 r. o ubezpieczeniu zdrowotnym w przypadku gdy ubezpieczony uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, o którym mowa w art. 66 ust. 1, składka na ubezpieczenie wypłacana jest dla każdego z tych tytułów odrębnie.

W ocenie Sądu Najwyższego, Sąd drugiej instancji błędnie przyjął, że ubezpieczony posiadał więcej niż jeden tytuł do objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym, trafnie jednak uznał, że ubezpieczony nie miał obowiązku uiszczenia składek na ubezpieczenia zdrowotne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w formie: M. Sp. z o.o. w B. i P. Sp. z o.o. w B., bowiem z tych działalności nie uzyskał on żadnego przychodu.

Bezspornie ubezpieczony podlegał w spornym okresie ubezpieczeniom zdrowotnym z tytułu prowadzenia dwóch rodzajów działalności pozarolniczej, a mianowicie jednoosobowej działalności gospodarczej pod firmą Z. oraz jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością C. w B. (od 8 kwietnia 2011 r. 100% posiadał tam 100% udziałów). W ocenie Sądu Najwyższego, Sąd Apelacyjny błędnie jednak przyjął dla potrzeb zapłaty składek na ubezpieczenie zdrowotne, że ubezpieczony posiada jeszcze inne tytuły do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego i to niezależnie od tego czy ubezpieczonego uznamy za wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, czy też jednego z dwóch wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Jak wynika, z wiążących Sąd Najwyższy, ustaleń Sądu drugiej instancji, w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością P. i M., ubezpieczony posiada 99% udziałów. Sądy obu instancji przyjęły w oparciu o dotychczasowe orzecznictwo, iż dla potrzeb podlegania ubezpieczeniom społecznym jest on wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z czym nie sposób się zgodzić. W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalila się już wykładnia, że art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych obejmuje jedynie wspólnika jednoosobowej spółki z o.o. i nie ma zastosowania do wspólnika dominującego w dwuosobowej spółce z o.o. (patrz wyrok Sądu Najwyższego z 15 września 2021 r., I USKP 44/21, a wcześniej także w wyroku z 16 grudnia 2020 r., I UK 225/19, wyrok z 28 stycznia 2021 r., I USKP 1/21; postanowienie z 30 listopada 2021 r., II USK 366/21; postanowienie z 5 kwietnia 2023

r., III USK 141/22, wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2022 r., I USKP 144/21 oraz postanowienia: z 30 sierpnia 2022 r., I USK 538/21 i z 4 października 2023 r., I USK 176/23, uchwała Sądu Najwyższego z dnia z dnia 21 lutego 2024 r., III UZP 8/23).

Ma to istotne przełożenie na obowiązek podlegania ubezpieczeniom zdrowotnym i obowiązek opłacania składek zdrowotnych. Zgodnie z art. 66 ust. 1c ustawy o świadczeniach z ubezpieczenia zdrowotnego, w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegały osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi lub ubezpieczeniem społecznym rolników prowadzące działalność pozarolniczą lub osoby z nimi współpracujące, z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

W związku z niespełnieniem przez ubezpieczonego warunków do objęcia ubezpieczeniami społecznymi nie podlegał on obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu posiadania 99% udziałów w spółkach. Tylko wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością objęty jest obowiązkiem ubezpieczenia bez względu na to, czy prowadzi działalność gospodarczą, wspomniany obowiązek powiązany jest jedynie z posiadaniem przez niego określonego statusu prawnego (patrz: Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 października 2018 r., II GSK 3852/16, LEX nr 2607531, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2023 r., I USK 99/23, LEX nr 3651956).

Skarżący trafnie jednak wskazał na błędne przyjęcie za podstawę orzekania przez Sąd Apelacyjny przepisu art. 82 ust. 1 wskazanej ustawy tj. dotyczącego uzyskiwania przychodów z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego. W ocenie organu rentowego winien mieć zastosowanie przepis art. 82 ust. 2 ww. ustawy tj. w ramach jednego z tytułów do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego wymienionych w art. 66 ust. 1 uzyskiwanie więcej niż jednego przychodu, i że to ten ostatni przepis powinien stanowić podstawę prawną rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji.

W tym zakresie należy wskazać, że zgodnie z art. 5 pkt 21 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych użyte w ustawie określenie osoba prowadząca działalność pozarolniczą

oznacza osobę, o której mowa w art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis ustawy systemowej, w brzmieniu adekwatnym do sprawy, stanowił w art. 8 ust. 6, że za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się m.in: osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych (pkt 1); wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej (pkt 4).

Nieobowiązująca już ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 t.j. z dnia 2017.11.24), do której odwoływał się powyższy przepis zawierała w art. 4 definicję przedsiębiorcy, uznając, że przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznawała także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Przepis art. 82 o świadczeniach zdrowotnych (w brzmieniu obowiązującym w okresie objętym zaskarżoną decyzją) wskazywał, że w przypadku gdy ubezpieczony uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, o którym mowa w art. 66 ust. 1, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest z każdego z tych tytułów odrębnie (ust. 1); w przypadku gdy w ramach jednego z tytułów do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego wymienionych w art. 66 ust. 1 ubezpieczony uzyskuje więcej niż jeden przychód, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana od każdego z uzyskanych przychodów odrębnie (ust. 2); jeżeli ubezpieczony prowadzący działalność pozarolniczą uzyskuje przychody z więcej niż jednego z rodzajów działalności określonych w ust. 5, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana odrębnie od każdego rodzaju działalności, z zastrzeżeniem ust. 4 (ust. 3); jeżeli ubezpieczony prowadzący działalność pozarolniczą uzyskuje przychody z więcej niż jednej spółki w ramach tego samego rodzaju działalności, o której mowa w ust. 5 pkt 1-5, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest odrębnie od każdej prowadzonej spółki (ust. 4).

Zgodnie z art. 82 ust. 5 pkt 2 i 9 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej rodzajami działalności są m.in.: działalność gospodarcza prowadzona w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; oraz inna niż określona w pkt 1-8 pozarolnicza działalność gospodarcza na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Wobec wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych, nie może być wątpliwości, że skarżący prowadził w spornym okresie dwa rodzaje pozarolniczej działalności gospodarczej: jako osoba fizyczna – pod firmą Z. oraz jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością C. w B. zakwalifikowanych przez art. 66 ust. 1c ustawy o świadczeniach zdrowotnych jako jeden tytuł podlegania ubezpieczeniom zdrowotnym – pozarolniczą działalność gospodarczą, przy czym z obu tych działalności wynikał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne gdyż z obu osiągał w spornym okresie przychód.

Tym samym trafny był zatem zarzut skarżącego, iż wobec ubezpieczonego nie powinien mieć zastosowania art. 82 ust. 1 ustawy o świadczeniach zdrowotnych. W ocenie Sądu Najwyższego podstawą obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonego winien być przepis art. 82 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej. Nie ma to jednak istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, gdyż przepis ten wyraźnie uzależnia jednak powstanie obowiązku uiszczania składki na ubezpieczenie zdrowotne od uzyskiwania przychodów. Nie ma to więc przełożenia na obowiązek zapłaty składek na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu posiadania udziałów w pozostałych spółkach. Wykładnia przepisu art. 82 ust. 3 o ubezpieczeniu zdrowotnym nie pozostawia wątpliwości, o co do rozumienia pojęcia przychodu. Przepis ten wyraźnie wskazuje na przychód ubezpieczonego, którym w tym przypadku jest wspólnik jednoosobowej spółki z o.o., a nie spółka. Przepis ten stanowi, że: jeżeli ubezpieczony prowadzący działalność pozarolniczą uzyskuje przychody z więcej niż jednego z rodzajów działalności określonych w ust. 5, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana odrębnie od każdego rodzaju działalności, z zastrzeżeniem ust. 4). Przepis ust. 4 tego przepisu nie ma zastosowania wobec ubezpieczonego gdyż w spornym okresie nie uzyskał przychodów z więcej niż jednej spółki w ramach tego samego rodzaju działalności, o której mowa w ust. 5 pkt 1-5.

Zwrócić należy uwagę, że zgodnie z art. 191 § 1 k.s.h. wspólnik ma prawo do udziału w zysku wynikającym z rocznego sprawozdania finansowego i przeznaczonym do podziału uchwałą zgromadzenia wspólników. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (w brzmieniu w spornym okresie) do składek na Fundusz Pracy., Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne. W myśl art. 4 pkt 9 w/w ustawy przez przychód - przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy oraz przychody z działalności wykonywanej osobiście przez osoby należące do składu rad nadzorczych, niezależnie od sposobu ich powoływania.

Brak jakichkolwiek przychodów przekłada się na brak obowiązku uiszczania z tego tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne. Podobne zasady dotyczą też zbiegu tytułów do ubezpieczenia zdrowotnego w przypadku prowadzenia więcej niż jednego rodzaju pozarolniczej działalności (art. 82 ust. 3 ustawy) lub z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w ramach więcej niż jednej spółki (art. 82 ust. 4 ustawy), gdzie również składkę opłaca się od każdego z tych rodzajów działalności odrębnie, to warunkiem tego jest również uzyskiwanie przychodów z tych działalności. Wykładania literalna tych norm (art. 82 ust. 1, 3, i 4 ustawy) nie powinna budzić wątpliwości, zwłaszcza że w prawie ubezpieczeń ze względu na swoją istotę i konstrukcję przepisy te podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się więc stosować

do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych, a zatem nie można ich poddawać ani wykładni rozszerzającej, ani zawężającej, modyfikującej (por. w tym uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 1997 r., III ZP 38/97, OSNAPiUS 1998 nr 8, poz. 234; z dnia 8 lutego 2000 r., I KZP 50/99, OSNKW 2000 nr 3-4, poz. 24 i z dnia 25 kwietnia 2003 r., III CZP 8/03, OSNC 2004 Nr 1, poz. 1; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., I UZP 6/08, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 120).

Skoro zatem wedle przyjętej wykładni art. 81 ust. 1, 3 i 4 powołanej ustawy warunkiem uiszczania składek na ubezpieczenie zdrowotne z każdego tytułu jest uzyskiwanie przychodów z tych tytułów (rodzajów działalności), to brak takowych przychodów nie powoduje obowiązku opłacania składek od nierodzącego przychodu tytułu/rodzaju działalności. Jak się zdaje powyższa wykładnia jest już utrwalona w orzecznictwie sądów powszechnych, które zgodnie przyjmują, że obowiązek uiszczania składek w przypadku zbiegu powstaje dopiero po osiągnięciu przychodu z danego tytułu / rodzaju działalności (por. w tym zakresie wyroki Sądów Apelacyjnych: w K. z 12 września 2019 r., III AUa 1794/2018, LEX nr 2741242; we W. z 28 lutego 2019 r., III AUa 1501/2018, LEX nr 2891816; w K. z 21 listopada 2018 r., III AUa 954/16, LEX nr 2611138; w G. z 27 grudnia 2017 r., III AUa 469/217, LEX nr 2427758; w B. z 13 lutego 2020 r., III AUa 463/19, LEX nr 2847164).

Odnosząc to do odwołującego się, w okresie objętym zaskarżoną od stycznia 2015 r. do sierpnia 2017 r., w spółkach P. i M. nie osiągnął on żadnego przychodu.

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę, Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł o oddaleniu skargi kasacyjnej. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., art. 98 § 1¹ k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]